

سیر تطور حدیث شیعه در مدرسه ری

تألیف:

جعفر فیروزمندی بندپی

(عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمانشاه)

زهره نریمانی

(عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد اسلام آباد غرب)

انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمانشاه

سرشناسه	: فیروزمندی بندپی، جعفر. ۱۳۵۵ -
عنوان و نام پدیدآور	: سیر تطور حدیث شیعه در مدرسه ی ری / تألیف جعفر فیروزمندی بندپی، زهره نریمانی.
مشخصات نشر	: کرمانشاه: دانشگاه آزاد اسلامی، واحد کرمانشاه. ۱۳۸۸.
مشخصات ظاهری	: ۱۸۱ ص، نمودار.
فروست	: دانشگاه آزاد اسلامی، واحد کرمانشاه: ۲۸.
شابک	: ۹-۳۲۲-۲۲۳-۹۶۴-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی	: فیا
موضوع	: حدیث - تاریخ - از آغاز تا قرن ۴ ق
موضوع	: احادیث شیعه
موضوع	: محدثان شیعه - ایران
شناسه افزوده	: نریمانی، زهره، ۱۳۶۰ -
شناسه افزوده	: دانشگاه آزاد اسلامی. واحد کرمانشاه
رده بندی کنگره	: ۱۳۸۸ ۹ ف ۹ / ۱۰۶/۵BP
رده بندی دبوی	: ۲۹۷/۲۹
شماره کتابشناسی ملی	: ۸۸۹۶۹۸۱

انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمانشاه

- نام کتاب: سیر تطور حدیث شیعه در مدرسه ی
- مؤلفان: جعفر فیروزمندی بندپی و زهره نریمانی
- (به ترتیب عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمانشاه و اسلام آباد غرب)
- ناشر: انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمانشاه.
- حروفچینی و طرح جلد: فاطمه حسینیان.
- نوبت چاپ: اول ۱۳۸۸.
- تیراژ: ۲۰۰۰ جلد.
- تعداد صفحه: ۱۸۱ ص.
- قطع کتاب: وزیری.
- قیمت: ۳۲۰۰ تومان
- لیتوگرافی، چاپ و صحافی: نهضت
- شماره شابک: ۹-۳۲۲-۲۲۳-۹۶۴-۹۷۸
- همه حقوق چاپ برای دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمانشاه محفوظ می باشد.
- صحت مطالب کتاب به عهده مؤلفان بوده و ناشر مسئولیتی در این موضوع ندارد.
- آدرس انتشارات: کرمانشاه، میدان فردوسی، انتهای شهرک متخصصین، مجتمع امام خمینی، ساختمان آبتال
- نجومی، انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمانشاه.
- کدپستی: ۶۷۱۸۹۹۷۵۵۱
- تلفن: ۰۸۳۱۷۲۴۳۱۸۱
- نمابر: ۰۸۳۱۷۲۴۳۱۹۶

شورای انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمانشاه

دکتر مهدی روزرخ (مدیر مسئول انتشارات و معاون پژوهشی)

دکتر حمیدرضا عبدالمحمدی (معاون آموزشی)

دکتر محمد مهدی جوکار (مدیر انتشارات)

مهندس بهروز راسخی (دبیر شورای انتشارات)

دکتر مریم اسلام پناه

دکتر نوذر قنبری

مجید فرهیان

محمد ع. کشاورزی

فهرست مطالب

۱.....	مقدمه
فصل اول: جغرافیا و شاخصه‌های فرهنگی - سیاسی ری	
۴.....	ری قبل از اسلام
۵.....	فتح ری
۶.....	حاکمان مسلمان ری پس از فتح
۷.....	حضور صحابه و تابعیان در ری
۸.....	ناصری‌گری در ری
۹.....	۱. وجود حاکمان ناصبی در ری
۱۰.....	۲. وجود گزارش‌هایی مبنی بر ناصبی‌گری مردم ری
۱۰.....	۳. احادیث مذمت اهل ری
۱۰.....	۴. مخفی بودن حضرت عبدالعظیم علیه السلام در ری و سکونت شیعیان در ساریانان
۱۱.....	ورود تشیع به ری
۱۶.....	اقتدار تشیع در ری
۱۸.....	آل بویه در ری
۲۰.....	سقوط آل بویه
۲۱.....	فرق مختلف در ری
۲۴.....	شاخصه‌های فرهنگی ری
فصل دوم: مفاخر و مشاهیر مکتب ری	
۲۵.....	۱. عبدالعظیم حسنی علیه السلام
۲۶.....	تاریخ تولد و وفات عبدالعظیم علیه السلام
۲۷.....	تألیفات عبدالعظیم علیه السلام
۲۷.....	مشایخ و راویان عبدالعظیم علیه السلام
۲۸.....	عبدالعظیم حسنی در طرق اسناد و روایات

۳۰	 بررسی علت ورود عبدالعظیم به ری
۳۳	 اوضاع شیعیان ری قبل از ورود عبدالعظیم علیه السلام
۳۳	 سفرهای حدیث پژوهی عبدالعظیم علیه السلام
۳۴	 جایگاه روایتی عبدالعظیم حسنی علیه السلام
۳۴	 الف) عبدالعظیم علیه السلام از نگاه اهل بیت
۳۴	 ۱. پاداش زیارت عبدالعظیم
۳۵	 ۲. ارجاع مشکلات به عبدالعظیم
۳۵	 ۳. حدیث عرض دین
۳۷	 ۴. زیارت عبدالعظیم و زیارت امام حسین علیه السلام
۳۹	 ب) عبدالعظیم از نگاه رجالیون
۴۰	 ۲. ثقة الاسلام کلینی
۴۲	 ولادت و وفات وی
۴۴	 جایگاه خانوادگی کلینی
۴۵	 مشایخ و شاگردان کلینی
۴۶	 رحلات حدیثی کلینی
۴۸	 تألیفات کلینی
۴۸	 کلینی از دیدگاه رجالیون
۵۰	 ۳. شیخ صدوق (ابن بابویه)
۵۲	 آراء رجالیون درباره وی
۵۳	 مسافرت های حدیثی صدوق
۵۴	 اوضاع اجتماعی فرهنگی سیاسی عصر صدوق
۵۵	 مشایخ صدوق
۵۶	 شاگردان صدوق
۵۶	 تألیفات صدوق
۵۷	 فهرست الفبایی مؤلفات صدوق

فصل سوم: مهم ترین تألیفات مکتب ری

۶۷	 ۱. کافی
۶۸	 راویان کتاب کافی
۷۱	 انگیزه تألیف
۷۲	 ویژگی های انحصاری کافی
۷۴	 الف) روش شناسی محتوایی

۷۶	ب) روش‌شناسی سندی
۸۲	تحقیقات پیرامون کافی
۸۴	۲. من لا یحضره الفقیه
۸۵	آرای بزرگان پیرامون کتاب
۸۷	روش‌شناسی متنی الفقیه
۸۷	۱. استفاده از آیات الاحکام
۸۸	۲. توضیحات صدوق در الفقیه
۸۹	۳. تلخیص و جمع احادیث
۹۰	۴. تکرار در برخی موارد
۹۰	۵. عدم مناسبت برخی از احادیث با ابواب
۹۱	روش‌شناسی سندی در الفقیه
۹۲	کیفیت حذف سند در الفقیه
۹۲	۱. حذف کامل سند
۹۳	۲. حذف مقداری از سند
۹۴	مشيخه در الفقیه
۹۶	حواشی و شروح کتاب من لا یحضره الفقیه
۹۶	۳. امالی صدوق
۹۸	طرق و اسانید نقل امالی
۹۹	۴. کمال الدین و اتمام النعمه
۱۰۳	۵. عیون اخبار الرضا
۱۰۴	روش‌شناسی کتاب
۱۰۷	علل الشرایع
۱۰۹	ویژگی‌های علل الشرایع
۱۰۹	۱. ذکر سند کامل
۱۰۹	۲. بیان طریق تحمل حدیث
۱۰۹	۳. دوری از تکرار سند
۱۱۰	۴. نقل از غیر معصوم
۱۱۰	۵. دوری از تقطیع
۱۱۰	۶. دوری از شرح و توضیح

فصل چهارم: اندیشه‌ها و نگرش‌های حدیثی مکتب ری

۱۱۱	اندیشه‌ها و نگرش‌های حدیثی مکتب ری
۱۱۳	الف) فعالیت‌های محدثان در ری

۱۱۳.....	۱. تألیف کتب.....
۱۱۵.....	۲. تشکیل جلسات مناظره.....
۱۱۶.....	۳. رحلات حدیثی.....
۱۲۰.....	شیوه تحمل حدیث در ری.....
۱۲۲.....	شاخصه‌های ویژه حدیث و حدیث‌گرایی در ری.....
۱۲۲.....	۱. کثرت محدثان شیعی و سنی در ری.....
۱۲۷.....	۲. قلت واسطه در اسناد احادیث ری.....
۱۲۸.....	الف) سفرهای بسیار و تنوع کثیر محدثان.....
۱۲۹.....	ب) نزدیکی محدثان ری با عصر صدور حدیث.....
۱۲۹.....	ج) حضور برخی از صحابیون اهل بیت به عنوان رازی.....
۱۳۰.....	۳. پالایش و تیوب احادیث.....
۱۳۱.....	۴. حدیث‌گرایی در مکتب ری.....
۱۳۱.....	اثربرداری شدید ری از قم.....
۱۳۲.....	گزارش اهل حدیث بودن رازیون.....
۱۳۲.....	شیوه نگارش کتب فقهی.....
۱۳۳.....	د) شیوه نگارش کتب کلامی.....
۱۳۳.....	ه) اشاره شیخ طوسی به حدیث‌گرایی متقدمان.....
۱۳۵.....	اندیشه‌های کلامی در ری.....
۱۴۰.....	سهوانی و غلو در ری.....
۱۴۳.....	۵. اندیشه‌های رجالی در ری.....
۱۴۴.....	اعتقادات خاص رجالی مکتب ری.....
۱۴۴.....	الف) حجیت خبر واحد.....
۱۴۵.....	ب) عدالت.....
۱۴۵.....	ج) غلو.....
۱۴۶.....	د) عدد لازم در نواتر.....
۱۴۶.....	ه) قلت واسطه و علو اسناد.....
۱۴۷.....	و) طرح آسانید.....

فصل پنجم: تعامل بغداد و ری

۱۵۰.....	الف) شاگردی محدثان بغداد نزد مشایخ رازی.....
۱۵۲.....	ب) محدثان رازی در بغداد.....
۱۵۲.....	ج) اصحاب اهل بیت ملقب به رازی.....
۱۵۲.....	اصحاب امام جواد علیه السلام

۱۵۳	 اصحاب امام هادی علیه السلام
۱۵۳	 اصحاب امام عسکری علیه السلام
۱۵۴	 (د) بغداد پایگاه نواب اربعه
۱۵۴	 (ه) نگارش نامه و کتاب و پاسخ به سؤالات
۱۵۵	 تأثیر و تأثر متقابل دو حوزه
۱۶۵	 نتیجه گیری
۱۶۷	 منابع و مآخذ

مقدمه

ری از جمله مراکز مهم تمدن و فرهنگ اسلامی است که در ادوار متعدد زمانی مورد توجه امراء و سلاطین و بزرگان در عرصه‌های متعدد بوده است.

از جمله آن توجهات، توجه محدثان و راویان حدیث است که بنا به شرایط خاص و موقعیت ویژه ری، بدانجا رفت و آمد داشته و از این پایگاه علمی استفاده برده‌اند.

ری با برخورداری از حضور بزرگانی چون عبدالعظیم حسنی، ثقة الاسلام کلینی و شیخ صدوق و... به عنوان یک پایگاه و مدرسه مهم حدیثی به شمار رفته که دارای آراء و نظرات منحصر به فردی در حوزه رجال و کلام است.

سده چهارم اوج قدرت مکتب حدیث‌گرای ری بود. آغاز رونق ری، از وفات علی بن بابویه و ابن ولید به بعد و متقارن با هجرت صدوق به ری و نیز سکنی گزیدن مرحوم کلینی پیش از او بود که با ورود این مشایخ به ری، زمینه‌های هر چه بیشتر رشد و شکوفایی وی فراهم شد. به گونه‌ای که ری در ادامه قم و در برهه‌ای به جای قم، در اوج اقتدار قرار گرفت.

شناخت و بررسی مکتب حدیثی ری به عنوان یک مدرسه مهم حدیثی شیعی، آغاز ورود حدیث و راویان شیعه بدانجا و بررسی زمینه‌های رونق و تطور حدیث در این مکتب از جمله مسائل مهم در علم حدیث به شمار می‌رود که ما در این پژوهش با تحدید برهه زمانی آن؛ یعنی تا پایان قرن پنجم هجری و مطالعه و بررسی جغرافیای ری و شناسایی راویان و محدثان و نیز معرفی تحلیلی آنان و در پایان با شناخت و تحلیل ارتباط و تعامل این مکتب با مکتب بغداد که شناسایی آن تحت عنوان «سیر

تطور حدیث شیعه در مدرسه بغداد پیش از این به چاپ رسیده است^۱ گامی هر چند ناقص و نارسا در جهت شناخت و تحلیل این مدرسه حدیثی شیعه برداشته‌ایم. و امیدواریم که این پژوهش فتح بابی برای دیگر پژوهشگران در جهت شناخت و معرفی هر چه بیشتر مکاتب حدیثی و محدثان باشد.

و من الله التوفیق

جعفر فیروزمندی - زهره نریمانی